

Преузето са сајта заступника <http://www.zastupnik.sr.gov.yu/>

ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА
ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

**ПРЕДМЕТ МИКУЉАНАЦ, МАЛИШИЋ И
ШАФАР против СРБИЈЕ**

(Представка бр. 41513/05)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР
9. октобар 2007. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима предвиђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Могуће су редакторске промене.

У предмету Микуљанац, Малишић и Шафар против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење) заседајући у већу у чијем су саставу били:

гђа Ф. ТИЛКЕНС, *председник*, (F. TULKENS)

г. И. КАБРАЛ БАРЕТО, (I. CABRAL BARRETO)

г. Р. ТУРМЕН, (R. TÜRMEN)

г. М. УГРЕКХЕЛИДЗЕ, (M. UGREKHELIDZE)

г. В. ЗАГРЕБЕЛСКИ, (V. ZAGREBELSKY)

гђа А.МУЛАРОНИ,(A.MULARONI)

г. Д. ПОПОВИЋ, *судије*

и гђа Ф. Еленс-Пасос (F. ELENS-PASSOS), *секретара Одељења,*

после већања на затвореној седници одржаној 18. септембра 2007. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (бр. 41513/05) против Републике Србије коју су Суду поднела по члану 34 Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту звана “Конвенција”) три држављанина Србије, г. Мирослав Микуљанац, гђа Весна Малишић и г. Жељко Шафар (у даљем тексту звани “подносиоци представке”), дана 4. новембра 2005. године.

2. Подносиоце представке је заступао Комитет правника за људска права – YUCOM, невладина организација са седиштем у Београду. Владу Србије (у даљем тексту звана “Влада”) заступао је њен заступник, г. С. Царић.

3. Дана 28. августа 2006. године Суд је одлучио да Владу обавести о представци. Примењујући члан 29 став 3 Конвенције, решио је да донесе одлуку о прихватљивости и основаности представке истовремено.

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

4. Подносиоци представке су рођени 1963. године, 1958. године, односно 1966. године и живе у Београду.

5. Дана 23. маја 2001. године подносиоци представке су отпуштени са посла.

6. Дана 6. јуна 2001. године покренули су парнични поступак пред Трећим општинским судом у Београду против бившег послодавца, тражећи да буду враћени на посао и да добију заостале плате.

7. Убрзо пошто је тужена држава ратификовала Конвенцију 3. марта 2004. године, предмет ових подносилаца представке је додељен другом судији.

8. Следеће рочиште у овом предмету одржано је 26. октобра 2004. године, када је суд одлучио да саслуша неколико сведока.

9. Судија је одложио рочиште планирано за 23. децембар 2004. године. Накнадно, овај предмет је још једном додељен другом судији а следеће рочиште планирано за 9. септембар 2005. године није одржано зато што сведоци нису били уредно позвани.

10. Следеће рочиште, планирано за 23. новембар 2005. године је одложено јер се позвани сведоци нису појавили.

11. Дана 24. фебруара 2006. године суд је одржао рочиште и саслушао подносиоце представке и једног сведока. Подносиоци су од суда тражили да прибави још једно додатно мишљење вештака у вези са износом њихових заосталих плата. Суд је одржао још два рочишта – дана 31. марта и 15. маја 2006. године.

12. Дана 18. маја 2006. године суд је наложио подносиоцима представке да унапред плате трошкове предложеног мишљења вештака и да предложи вештака. Подносиоци представке су то учинили 1. јуна. На следећем рочишту одржаном 16. јуна 2006. године, суд је наложио да се прибави мишљење вештака. Наименовани вештак је своје мишљење доставио 5. октобра 2006. године.

13. Суд је даља рочишта одржао 13. октобра и 15. новембра 2006. године. Тужени је онда поднео захтев за делегацију надлежности, који је Врховни суд одбио дана 6. децембра 2006. године.

14. Суд је одржао даља рочишта 2. и 16. фебруара и 16. марта 2007. године. Последњег наведеног дана суд је донео пресуду, прихвативши захтев подносилаца представке. Подносиоци представке су се жалили на одлуку о трошковима и спор је сада на решавању код другостепеног суда.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

А. Релевантне одредбе Закона о судијама као и Закона о облигацијама

15. Релевантне одредбе ових закона наведене су пресудом *В. А. М. против Србије* (бр. 39177/05, ставови 70 – 72, 13. март 2007. године).

Б. Релевантне одредбе Закона о раду

1. *Закон о раду из 2001. године (објављен у Службеном гласнику Републике Србије – Сл. Гласник РС – бр. 70/01 и 73/01)*

16. Члан 122 став 3 је предвиђао да судови морају да реше све радне спорове у периоду од 6 месеци од датума покретања поступка.

2. *Закон о раду из 2005. године (објављен у Службеном гласнику РС бр. 24/05 и 61/05)*

17. Овај Закон је ступио на снагу 23. марта 2005. године и тиме ставио ван снаге Закон о раду из 2001. године.

18. Текст члана 195 став 3 Закона о раду из 2005. године одговара горе наведеном члану 122 став 3 Закона о раду из 2001. године.

В. Суд Србије и Црне Горе и сукцесија Државне заједнице Србија и Црна Гора

19. Одговарајуће одредбе у вези са Судом Србије и Црне Горе и сукцесијом Државне заједнице Србија и Црна Гора наведене су у пресуди *Матијашевић против Србије* (бр. 23037/04, ставови 12, 13 и 16 – 25, од 19. септембар 2006. године).

Г. Кривични закон Републике Србије (објављен у Сл. гласнику СРС бр. 26/77, 28/77, 43/77, 20/79, 24/84, 39/86, 51/87, 6/89, 42/89, 21/90 и Сл. Лист РС бр. 16/90, 26/91, 75/91, 9/92, 49/92, 51/92, 23/93, 67/93, 47/94, 17/95, 44/98, 10/02, 11/02, 80/02, 39/03 и 67/03)

20. Члан 243 овог закона дефинише кршење закона од стране судије као посебно кривично дело.

Д. Релевантне уставне одредбе

21. Члан 25 Устава Републике Србије, објављеног у Службеном гласнику Социјалистичке Републике Србије (Службени гласник СРС – бр. 1/90), предвиђа следеће:

„Свако има право на накнаду сваке материјалне и нематеријалне штете коју је претрпео због незаконитог или непрописног поступања државног службеника, државног органа или јавног органа, у складу са законом.

Такве штете надокнађује Република Србија или јавни орган [о коме је реч].“

22. Овај устав је стављен ван снаге 8. новембра 2006. године, када је „нови“ Устав (објављен у Службеном гласнику РС бр. 98/06) ступио на снагу.

23. Суштина члана 35 став 2 новог Устава одговара, у његовом релевантном делу, горе цитираном тексту наведеног члана 25 претходног Устава.

24. Члан 170 новог устава предвиђа да се уставна жалба може поднети против поступака јавних органа која крше људска и мањинска права и слободе загарантоване Уставом.

25. Члан 9 Уставног закона за спровођење Устава (Службени гласник РС 98/06) предвиђа да ће избор судија Врховног суда бити завршен пре краја првог заседања Народне скупштине.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6 СТАВ 1 КОНВЕНЦИЈЕ

26. Подносиоци представке су се жалили да је дужина поступка била некомпатибилна захтеву “разумног рока” из члана 6 став 1 Конвенције, који у релевантном делу гласи како следи:

„Током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама ..., свако има право на ... расправу у разумном року пред [једним] ... судом...”

A. Прихватљивост

27. Влада је навела да подносиоци представке нису исцрпели сва делотворна домаћа правна средства. Посебно, они су пропустили да се жале на одлагање о коме је реч председнику надлежног суда, председнику директно вишег суда или Надзорном одбору Врховног суда (видети став 15 у горњем тексту). Даље, подносиоци представке нису ни покренули посебну грађанску парницу према члановима 199 и 200 Закона о облигационим односима и према члану 25 Устава (видети ставове 15 и 21 у горњем тексту), а нису покренули ни кривични поступак према члану 243 Кривичног закона из 1977. године (видети став 20 у горњем тексту). Најзад, они нису искористили ни жалбени поступак пред Судом Србије и Црне Горе (видети став 19 у горњем тексту), а нису поднели ни уставну жалбу према члану 170 новог Устава Републике Србије (видети став 24 у горњем тексту).

28. Подносиоци представке су оспорили делотворност ових правних средстава.

29. Што се тиче могућности подношења уставне жалбе, примећено је да нови Устав Републике Србије заиста предвиђа могућност подношења појединачне уставне жалбе против поступака јавних органа којима се крше људска права (видети став 24). Међутим, Суд примећује да је наведена одредба општег карактера и захтева даље спровођење – избор судија и оснивање Уставног суда као и усвајање законодавства којим се регулише његова структура и правила поступка. Упркос томе, ниједан од ових услова до данас није испуњен. Тужена држава није изабрала судије нити је усвојила потребно законодавство. У таквим околностима, не може се сматрати да је уставна жалба била доступна подносиоцима представке нити да је правно средство које је требало исцрпети у околностима предметног случаја.

30. Што се тиче осталих правних средстава које је Влада истакла, Суд је већ навео да се она не могу сматрати делотворним у смислу члана 35 став 1 Конвенције (видети, *mutatis mutandis* предмет *В. А. М. против Србије*, цитиран у претходном тексту, ставови 85 – 88 и 119, 13. март 2007. године и *Предузеће ЕВТ против Србије*, бр. 3102/05, ставови 39 и 41, 21. јун 2007. године). Он не налази разлог да одступи од овог става у конкретном предмету и закључује, према томе, да се примедбе Владе морају одбацити.

31. Суд примећује да ова тужба није очигледно неоснована у смислу значења члана 35 став 3 Конвенције. Он даље примећује да она није недопуштена ни по ком другом основу. Стога се мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

1. Аргументи које су изнеле стране

32. Влада је признала да је овај предмет, због карактера радног спора, од велике важности за подносиоце представке. Међутим, она је тврдила да је предмет фактички сложен и да су подносиоци представке допринели његовој дужини јер су поднели три захтева у оквиру једне тужбе. Да је сваки подносилац представке посебно поднео свој сопствени захтев, то би скратило дужину поступка у одређеној мери.

33. Што се тиче понашања надлежних органа, Влада је истакла значајан број нагомиланих предмета који оптерећују судове у Србији. Она је истакла да се у судовима спроводи посебан програм ради смањења ове нагомиланости, који је почео 2006. године, али да се ово питање није могло решити у кратком времену од када је Србија страна по Конвенцији.

34. Подносиоци представке се нису са овим сложили. Они су изнели да су, подношењем захтева у једном поступку, допринели ефикасности и смањењу целокупних трошкова.

2. Период који треба узети у обзир

35. Суд примећује да је поступак почео 6. јуна 2001. године када су подносиоци представке поднели тужбу. На основу информација доступних у списима предмета, она још није била решена на дан доношења ове пресуде. Као последица тога она траје више од шест година и тре месеца пред две судске инстанце.

36. Међутим, период који потпада под надлежност Суда почео је 3. марта 2004. године, када је Конвенција ступила на снагу у односу на Србију, и није био завршен на дан доношења ове пресуде. Тако он траје преко три године и шест месеци на два нивоа судске надлежности.

37. И поред тога, како би се утврдила оправданост дужине времена у питању, такође се мора узети у обзир стање предмета на дан 3. марта 2004. године (видети међу многим другим ауторитетима, *Styranowski против Пољске*, пресуда од 30. октобра 1998. године, *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-VIII*, стр. 3376, став 46). До тог датума, предмет већ није био решен две године и девет месеци у првој инстанци.

3. Оцена Суда

38. Суд истиче да се разумност дужине трајања поступка мора процењивати у светлу околности предмета и позивајући се на следеће критеријуме: сложеност предмета, понашање подносилаца представке и понашање надлежних органа власти, као и која је важност предмета за подносиоце представке (видети, међу многим другим ауторитетима, предмет *Frydlander против Француске* [ВВ], бр. 30979/96, став 43, ЕЦХР 2000-VII).

39. Према утврђеној пракси Суда, хронична пренатрпаност и заостајање са предметима није ваљано објашњење за прекомерно одлагање поступка (видети предмет *Probstmeier против Немачке*, пресуда од 1. јула 1997 *Извештаји 1997-4*, стр. 1138, став 64). Штавише, члан 6 став 1 намеће Државама уговорницама дужност да организују своје судске системе на такав начин да њихови судови могу испунити сваки њихов захтев, укључујући обавезу да се предмети разматрају у разумном року (видети предмет *Portington против Грчке*, пресуда

од 23. септембра 1998. године, *Извештају* 1998-VI. стр. 2633, став 33). Ова обавеза важи за све Државе уговорнице без обзира на датум када су ратификовале Конвенцију.

40. Даље, Суд не може да прихвати аргумент Владе да је подношење три једнака захтева у оквиру једне тужбе допринело сложености предмета. Да су подносиоци представке поднели три посебне тужбе у вези са истом правном и чињеничном позадином, домаћи судови би их, из разлога ефикасног дељења правде, вероватно спојили. У супротном, били би обавезни да саслушају исте сведоке и да прибаве мишљење вештака у три наврата. Због тога Суд закључује да подносиоци представке нису допринели дужини поступка.

41. Супротно томе, произлази да је понашање домаћих органа проузроковало одређено кашњење у овом предмету. Ово произлази из чињенице да је, после ратификације Конвенције, предмет два пута додељиван различитим судијама и да, због тога, у периоду од скоро годину дана надлежни суд није одржао ниједно рочиште (од 23. октобра 2004. године до 9. септембра 2005. године). Сем тога предметно спорно питање је било од примарне важности за подносиоце представке и захтевало је да се поступак спроведе „експедитивно“ (видети *Guzicka против Пољске*, бр. 55383/00, став 30, 13. јули 2004. године). Заиста, овај захтев је додатно поткрепљен када је реч о државама где домаће право предвиђа да се поступци у вези са враћањем запослених на посао морају решавати са посебном хитношћу (видети, уз неопходне измене, *Borgese против Италије*, пресуда од 26. фебруара 1992. године, серија А бр. 228-Б, став 18; видети такође ставове 16 – 18 у претходном тексту).

42. Суд је често утврђивао повреду члана 6 став 1 Конвенције у предметима који покрећу питања слична овом у предметној представци (видети *Frydlender*, цитиран у претходном тексту).

43. Пошто је прегледао све материјале који су му достављени, Суд сматра да Влада није истакла ниједну чињеницу ни аргумент који би га убедили да донесе другачији закључак у предмету о коме је реч. Узевши у обзир своју праксу по овом питању, а посебно одуговлачење поступања по захтеву из овог радног спора пред првостепеним судом, Суд сматра да је у овом предмету дужина поступка претерана и да се није испунио захтев „разумног рока“.

Сходно томе дошло је до повреде члана 6 став 1.

II. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 13 КОНВЕНЦИЈЕ

44. Подносиоци представке су се даље жалили на чињеницу да у Србији не постоји суд коме се може поднети представка ради жалбе на претерану дужину поступка. Они су се ослонили на члан 13 Конвенције.

45. Влада је оспорила овај аргумент.

A. Прихватљивост

46. Суд примећује да је ова жалба повезана са оном која је разматрана у претходном тексту и стога се мора, на сличан начин, прогласити прихватљивом.

B. Основаност

47. Суд примећује да члан 13 гарантује делотворан правни лек пред националним органом за наводно кршење захтева према члану 6 став 1 на суђење у разумном року (видети, између осталог, *Kudla против Пољске*, бр. 30210/96, став 156, ЕЦХР 2000-ХI). Он примећује да су примедбе и аргументи које је Влада изнела одбачени у ранијим предметима (видети *В. А. М. Против Србије*, бр. 39177/05, став 155, 13. март 2007. године) и не налази ниједан разлог да у предметном случају донесе другачији закључак.

48. Сходно томе, Суд сматра да је у овом предмету дошло до повреде члана 13, због недостатка делотворног правног лека по домаћем праву којим су подносиоци представке могли добити одлуку којом се потврђује њихово право да се њихов предмет разматра у разумном року, како је предвиђено чланом 6 став 1 Конвенције.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41 КОНВЕНЦИЈЕ

49. Члан 41 Конвенције предвиђа:

“Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.”

А. Штега

50. Сваки подносилац представке је тражио одштету од 2.000 евра на име нематеријалне штете.

51. Влада је тај захтев оспорила.

52. Суд сматра да су подносиоци представке морали претрпети одређену нематеријалну штету. На основу правичности, он сваком од њих додељује по 1.000 евра у овом делу.

Б. Трошкови

53. Подносиоци представке нису доставили спецификацију трошкова. Сходно томе, Суд им не додељује накнаду у овом делу.

В. Затезна камата

54. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ГОРЕ НАВЕДЕНИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* представку прихватљивом.

2. *Сматра* да је дошло до повреде члана 6 став 1, Конвенције;

3. *Сматра* да је дошло до повреде члана 13 Конвенције;

4. *Сматра*

(а) да тужена држава треба да исплати сваком подносиоцу представке, у року од три месеца од датума када ова пресуда постане правоснажна, у складу са чланом

44 став 2 Конвенције, износ од 1.000 евра (једну хиљаду евра) на име претрпљене нематеријалне штете, који ће бити претворени у националну валуту тужене државе по курсу који ће важити на дан исплате, плус све таксе које се могу наплатити;

(в) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централне банке уз додатак од три процентна поена;

4. *Одбија* остатак захтева подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 9. октобра 2007. године у складу са правилом 77 ставови 2 и 3 Пословника Суда.

Ф. ЕЛЕНС-ПАСОС

Ф. ТУЛКЕНС

Заменик секретара

Председник